

ZAMERANIE VÝUČBY NA ŠTUDIJNOM ODBORE ŽELEZNIČNÉ STAVITEĽSTVO NA STAVEBNEJ FAKULTE ŽILINSKEJ UNIVERZITY V ŽILINE

Ivan Malíček, Janka Gombitová

Abstrakt:

V príspevku je v stručnosti zhrnutých päťdesiat rokov výučby železničného stavitel'stva a traťového hospodár'stva na Žilinskej univerzite v Žiline. Od histórie vzniku tejto školy cez organizáciu učebných plánov až po výchovu súčasných absolventov.

Kľúčové slová :

Vysoká škola železničná, Vysoká škola dopravná, Vysoká škola dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, Stavebná fakulta, Železničné stavitel'stvo

ÚVOD

Vznikom Fakulty železničnej na Českom vysokom učení technickom (ČVUT) v Prahe (začala pôsobiť od 1.9.1952) a následne vznikom samostatnej Vysokej školy železničnej (VSŽ) v Prahe od 1.9.1953 sa datuje začiatok založenia našej školy.

Pre mnohých absolventov a priaznivcov bývalej Vysokej školy železničnej (VŠŽ), teraz Žilinskej univerzity v Žiline (ŽU) sú málo známe dôvody pre ktoré sa táto škola presťahovala z Prahy do Žiliny. Ukazuje sa, že hlavnými dôvodmi neboli iba stiesnené provizórne priestorové pomery novovzniknutej školy v Prahe, ktorá bola dočasne rozmiestnená v rôznych častiach hlavného mesta.

Objekty školy boli situované takto :

Karlín-Sokolovská ulica, Nové Město-Hybernská ulica, Gorkého náměstí, Na Florenci, Malá Strana- Malostranské náměstí, ďalej v priestoroch ČVUT na Zderaze a Karlovom náměstí, ale i na Spořilově, v Ostrovní ulici , na Újezdě, v Lužickom seminári, na Kampě, v Křemencovej ulici, atď.

Za hlavný dôvod presťahovania školy je možné považovať to, že v tej dobe sa začali uplatňovať v Ústrednom výbore hlavného mesta Prahy názory urbanistov, že niektoré vysoké

školy (medzi nimi aj nová VŠŽ) do Prahy nepatria, čo sťažovalo vedeniu školy snahy o získanie vhodných a definitívnych priestorov.

V súlade so želaním Ústredného národného výboru mesta Prahy bolo potom prijaté vládne nariadenie č. 120/1960 Zb. o zmenách v organizácii vysokých škôl, podľa ktorého sa sídlo (vtedy už VŠD) premiestnilo z Prahy do Žiliny. Názov školy sa s účinnosťou od 1.9.1962 zmenil na *Vysokú školu dopravnú v Žiline*. Neskôr v roku 1979 sa názov rozšíril na *Vysokú školu dopravy a spojov* (VŠDS) v Žiline. Terajší názov „*Žilinská univerzita v Žiline*“ bol prijatý zákonom NR SR č.324/1996 z.z. od 23.10.1996.

Súčasne so zmenami názvov školy a miesta jej pôsobenia sa menila aj jej vnútorná štruktúra. Pôvodná VŠŽ mala najskôr štyri a potom päť fakúlt. Boli to fakulty: *stavebná, strojnica, elektrotechnická, dopravno-technická a vojenská*. Vládnym nariadením č.58/1959 Zb. bol rozšírený profil školy o výchovu odborníkov pre všetky druhy dopravy (okrem vodnej) a pre spoje. Vtedy zlúčením pôvodných fakúlt stavebnej a dopravnej vznikla *Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy* (PED) a zlúčením fakúlt strojnickej a elektrotechnickej vznikla *Fakulta strojnica a elektrotechnická* (SET). Výchova absolventov pôvodnej Stavebnej fakulty sa uskutočňovala na fakulte PED v študijnom odbore“ *Stavebná údržba a rekonštrukcia tratí*“ a to v relatívne vysokých počtoch študentov (pozri tab.1). Na príprave odborníkov pre stavebnú, projekčnú a udržiavaciu činnosť v železničnej doprave sa podieľali nielen pedagógovia Stavebnej fakulty, ale do ich učebných plánov boli zaradené aj predmety z iných fakúlt školy.

Samostatná *Stavebná fakulta* (SvF) obnovila svoju činnosť na našej škole až od roku 1990.

Pri bilancovaní 50 rokov existencie univerzity bude veľmi zaujímavé, a to nielen pre jej absolventov, rekapitulovať akým spôsobom boli pripravovaní odborníci pre projekčnú, stavebnú a udržiavaciu činnosť na železničiach v Žiline, ale aj ako sa v priebehu pol storočia menili učebné plány a tiež i počty absolventov.

ORGANIZÁCIA UČEBNÝCH PLÁNOV

Absolventi SvF na súčasnom študijnom odbore Železničné staviteľstvo, absolvovali v rámci štúdia predmety teoretického základu podobne, ako aj absolventi iných stavebných fakúlt. Profilové predmety sa od iných škôl odlišovali jednak náplňou a rozsahom prednášok a cvičení. Všetci absolventi prešli odbornou prípravou z predmetov zaoberajúcich sa špecifikou železníc, ako sú predmety: TPŽ (*technická prevádzka železníc*) OZT (*oznamovacia a zabezpečovacia technika*) DŽJ (*Dynamika železničnej jazdy*) a pod.

Z prehľadu študijných plánov za celých 50 rokov výučby, jasne vychádzajú tieto hlavné, profilujúce predmety :

1. *Projektovanie, rekonštrukcia a stavba železníc, neskoršie s názvom : Projektovanie, stavba a rekonštrukcia železničných tratí, teraz s názvom : Projektovanie, stavba a rekonštrukcia tratí(PSRT)*. Predmet sa vyučoval až do šk.r 1982/83 jeden semester, a to 7. alebo 8. Potom až do šk.r. 2000/2001 sa vyučoval dva semestre, pričom druhý semester bol zameraný na železničný spodok(ŽS). Dnešný rozsah hodín je 3/3 v PSRT a v ŽS 3/4.
- *Železničný zvršok*. Názov predmetu ostal nezmenený od začiatku výučby. Predmet sa vyučoval najskôr jeden semester, a to väčšinou 7., od šk.r 1982/83 dva semestre, až do šk. r. 2000/2001. Dnešný rozsah hodín je 4/3 v 7. semestri.
2. *Stanice a uzly I*. Názov predmetu ostal nezmenený od začiatku výučby. Vyučoval sa v 8. semestri v rozsahu 2/3 až do šk. r. 1982/83. Teraz je jeho rozsah 3/3 tiež v 8. semestri.

3. *Stanice a uzly II.* Názov predmetu ostal nezmenený od začiatku výučby. Teraz je jeho rozsah 2/3 v 9. semestri.
4. *Udržovanie železničných tratí.* Názov predmetu sa postupne menil a teraz je jeho názov: *Technológia traťových prác.* Vyučoval sa väčšinou jeden semester, a to striedavo v 8. alebo v 9. semestri. Teraz je jeho rozsah 4/3 v 9. semestri.
5. *Mechanizácia v traťovom hospodárstve.* Názov predmetu sa menil, teraz má názov: *Mechanizácia traťových prác.* Predmet sa vyučoval v 7. alebo 8. semestri, teraz sa učí v 8. semestri v rozsahu 2/0.
6. *Mechanizácia stavebných prác.* Predmet sa začal vyučovať od šk.r.1981/82 v 7. alebo 8. semestri, teraz sa učí v 7. semestri v rozsahu 2/2.
7. *Ekonomika traťového hospodárstva.* Názov tohoto predmetu sa menil, teraz má názov : *Organizácia a správa traťového hospodárstva* . Vyučoval sa väčšinou v 9. alebo v 10. semestri, teraz sa učí v 9. semestri v rozsahu 2/2.
8. *Hospodárenie s materiálom TH.* Vyučoval sa do šk.r. 1978/79 , potom bola táto problematika včlenená do predmetu : *Organizácia a správa TH.*
9. *Diagnostika koľajových dráh.* Predmet sa začal vyučovať od šk. r 1998/99 v 9. semestri. Problematika tohoto predmetu bola vyčlenená z predmetu : *Údržba koľajových dráh a zo Železničného laboratória.*
10. *Ekonomika dopravných stavieb.* Názov predmetu sa zmenil, teraz má názov : *Príprava a manažment stavieb* . Vyučoval sa prevažne v 9. a 10. semestri, teraz sa učí v 9. semestri s rozsahom 2/2.

Profil absolventa dotvárali a dotvárajú ešte ďalšie predmety, ako: *Bezpečnosť práce a ochrana zdravia, Železničné laboratória, Automatizácia inžinierskych prác železníc I.-III., Ekonomika stavebníctva, Ekonomika stavebných firiem, Vysokorýchlostné trate, Mestské a nekonvenčné dráhy, Dopravné stavby a životné prostredie, Trasovacie cvičenie a Odborná prax.*

Záverom štúdia je vypracovanie *diplomovej práce* a jej obhajoba pred štátnou skúšobnou komisiou. V priebehu 50. rokov sa vypracovávanie a obhajoby diplomových prác konali najskôr v 11. semestri až do šk.r.1970/71. Potom po 10. semestri a od šk. roku 1976/77 po skrátenom 10. semestri. V krátkom období bolo inžinierske štúdium štvorročné a diplomová práca sa vtedy vypracovávala po skrátenom 8. semestri. V súčasnej dobe sa diplomová práca vypracováva a obhajuje po 9. semestri v 10. semestri štúdia.

ABSOLVENTI

Prví absolventi, pripravovaní na našej vysokej škole, teraz univerzite, pre potreby stavebnej a udržovacej činnosti boli promovani v roku 1957 v Prahe. Boli to absolventi študijného odboru : *Stavebná údržba a rekonštrukcia tratí (SURT)*. Tento názov študijného odboru sa udržal až do roku 1989, kedy promovali poslední absolventi študijného odboru s týmto názvom. Rok 1990 bol prestupovým rokom medzi štvor- a päťročným štúdiom a preto v tomto školskom roku nebol končiaci ročník. Od roku 1991 sa študijný odbor rozšíril na

odbor : Rekonštrukcia a údržba dopravných stavieb (RUDS), ktorý mal zamerania : *Železničné stavby a Pozemné komunikácie* .

V zameraní , Železničné stavby, promovalo v tomto roku 47 absolventov. Neskôr sa organizácia pedagogického procesu zmenila a na našej fakulte vznikli ďalšie študijné odbory, a to :

Železničné staviteľstvo (ŽS) so zameraniami : *Stavba železníc(SŽ) a Traťové hospodárstvo(TH)*.

Cestné staviteľstvo (CS) so zameraniami : *Cesty, diaľnice a mestské komunikácie a Cestné a diaľničné hospodárstvo*

Objekty dopravných stavieb (ODS)

Prví absolventi zameraní SŽ a TH boli promovani v roku 1995. Poslední absolventi týchto zameraní promovali v roku 2002.

Okrem dennej formy štúdia prebiehala príprava odborníkov pre stavebnú a udržiavaciu činnosť na železničiach i v štúdiu popri zamestnaní. Promócie absolventov tejto formy štúdia sa uskutočňovali spolu s absolventami denného štúdia. Prví absolventi štúdia popri zamestnaní boli v roku 1960. Pravidelne skoro každý rok končilo túto formu štúdia cca 10-20 študentov. Tieto počty absolventov sa udržiavali až do roku 1987. Po tomto roku záujem o toto štúdium poklesol a v súčasnej dobe je minimálny.

Okrem dennej formy inžinierskeho štúdia a štúdia popri zamestnaní bolo na našej fakulte organizované i štúdium bakalárske. Prví absolventi bakalárskeho (trojročného) štúdia skončili v roku 1992. Bakalárske štúdium so zameraním na železnice zatiaľ nemalo absolventov.

Tab.1

školský rok	Počet absolventov DŠ + ŠPZ	Študijný odbor	školský rok	Počet absolventov DŠ + ŠPZ	Študijný odbor	školský rok	Počet absolventov DŠ + ŠPZ	Študijný odbor
1957	54	SURT	1973	44+12=54	SURT	1989	48	SURT
1958	60	SURT	1974	47+19=67	SURT	1990	-	SURT
1959	37	SURT	1975	58+9=67	SURT	1991	47	RUDS-ŽS
1960	51+19=70	SURT	1976	47+17=64	SURT	1992	38+1=39	RUDS-ŽS
1961	68+18=86	SURT	1977	49+13=62	SURT	1993	33	RUDS-ŽS
1962	56	SURT	1978	49+10=59	SURT	1994	23	RUDS-ŽS
1963	72+11=83	SURT	1979	72+14=86	SURT	1995	23	RUDS-ŽS
1964	36	SURT	1980	76+16=92	SURT	1996	21	RUDS-ŽS
1965	36+7=43	SURT	1981	89+18=107	SURT	1997	17	ŽS-SŽ+TH
1966	41	SURT	1982	87+12=99	SURT	1998	25	ŽS-SŽ+TH
1967	39+17=56	SURT	1983	58+12=70	SURT	1999	24	ŽS-SŽ+TH
1968	47+9=56	SURT	1984	144+11=155	SURT	2000	21	ŽS-SŽ+TH
1969	46+15=61	SURT	1985	80+19=99	SURT	2001	15	ŽS-SŽ+TH
1970	38+13=51	SURT	1986	75	SURT	2002	13	ŽS-SŽ+TH
1971	58+8=66	SURT	1987	77+9=86	SURT			
1972	47+5=52	SURT	1988	58	SURT	Spolu:	2557	

Vysvetlivky:

DŠ – denné štúdium

ŠPZ- štúdium popri zamestnaní

Od roku 1957 po rok 2002 absolvovalo na našom študijnom odbore **celkom 2557 absolventov**, ktorí odišli pracovať do rôznych oblastí, ale prevažná väčšina do oblasti železníc. V snahe zabezpečiť, aby sa absolventi dostali i do menej atraktívnych častí bývalej spoločnej republiky, bolo prijímacie konanie na štúdium regulované smernými číslami v pomere 60 : 40 v prospech študentov s trvalým bydliskom v ČR. Okrem československých občanov študovali na našom študijnom odbore aj občania iných štátov, napr. Poľska, Nemecka, Ruska a Ukrajiny, Bulharska, Sýrie, Jemenu, Vietnamu, Číny, Kórey, Mongolska, Zimbabwe a iných. Ich počet však bol v porovnaní k celkovému počtu študentov relatívne malý. Podrobnejšie prehľady o počte absolventov sú uvedené v tabuľke 1.

ZÁVER

Dnes, keď hodnotíme 50 rokov prípravy absolventov pre projekčnú, stavebnú a udržiavaciu činnosť v železničnej doprave, s uspokojením konštatujeme, že zámer vytvoriť špecializovanú školu nášho typu sa osvedčil. Naši absolventi sa svojimi vedomosťami a prácou plne uplatnili na rôznych vedúcich inžinierskych miestach v celom bývalom Československu a aj teraz po jeho rozdelení pôsobia na vedúcich funkciách rezortu železničnej dopravy v oboch republikách. Mnohí z nich si našli dobré uplatnenie i v zahraničí a svojou prácou dokazujú, že ich naša škola pripravila i na pôsobenie v podmienkach iných štátov.

Pedagogickí pracovníci školy (univerzity) sa vždy snažili operatívne inovovať náplň odborných predmetov a pohotovo reagovali na progresívne zmeny či už v teórii, alebo v praxi. Sme radi, že sa nenaplnili niektoré pesimistické predpovede, že po roku 1960, kedy sa stavebná a prevádzková fakulta spojila do Fakulty prevádzky a ekonomiky dopravy sa výchova stavebných inžinierov zmenila na našej fakulte iba na špecializáciu traťového hospodárstva.

Neustály záujem praxe o našich absolventov a to nielen doma ale i v zahraničí, svedčí o tom, že náš spôsob prípravy vysokoškolsky vzdelaných odborníkov – projektantov, konštruktérov, stavbárov, ale i pracovníkov v oblasti traťového hospodárstva sa osvedčil v železničnom stavitelstve i traťovom hospodárstve.

Literatúra:

Študijné programy od roku 1960-2003

Vysoká škola dopravy a spojov v Žiline, knižná publikácia, vydaná VŠDS, Žilina, 1988

ŽU v Žiline, Stavebná fakulta 1953-1998, knižná publikácia, ŽU, EDIS, 1998